

Kateřina Málková

**Citátová kompozita v románech Terryho Pratchetta
(Quotational compounds in Terry Pratchett's novels)**

Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, 64 s.

Praha, leden 2013

posudek oponenta

Bakalářská práce Kateřiny Málkové zabývající se vícesložkovými citátovými kompozity v díle jednoho z nejznámějších autorů současné britské fantasy literatury Terryho Pratchetta je originální a ambiciózní studií kombinující analýzu slovotvornou s rozborem stylistickým. Citátové složeniny jsou nahlíženy jako stylisticky příznakové prostředky, kterých je pro jejich produktivitu a flexibilitu možno příhodně využít nejen pro potřeby pojmenovávání fiktivních předmětů a osob, které zaplňují fantasijní svět Zeměplochy, ale i k vyvolání či zdůraznění požadovaného komického efektu.

V teoretické části práce autorka nejprve nastiňuje problematiku klasifikace a popisu citátových kompozit z pohledu rozdílných teoretických slovotvorných přístupů a podává přehled základní odborné terminologie, která se k těmto přístupům váže. Zásadním rozdílem, který je možno ve východiscích jednotlivých lexikologických tradic vysledovat, se zdá být tendence pojímat citátová kompozita buď jako konstrukční typy, zahrnující kromě vlastního citátového kompozita i kupř. řídicí člen tímto kompozitem modifikovaný (přístup převažující zejména v zahraniční literatuře), nebo jako samostatné lexikální jednotky, které v sobě z hlediska slovotvorného kloubí prvky skládání a konverze (přístup, se kterým se lze setkat zejména u lingvistů domácích). Autorka se z teoretických i praktických důvodů přiklání k pojetí druhému, na jehož základě následně formuluje kritéria pro sběr dat, ze kterých vychází při vlastní samostatné analýze v kapitole empirické.

Určujícím kritériem, které diplomantka při excerpci citátových složenin zvolila, bylo kritérium grafické, tj. přítomnost pomlček spojujících jednotlivé báze v jeden grafický celek. Tento krok bylo nutné učinit mj. s ohledem na dostupné technické možnosti vyhledávání výskytů jednotlivých typů těchto kompozit v rámci korpusu vybraných děl Terryho Pratchetta, který autorka za účelem analýzy sama sestavila. Vzhledem k literárně-stylistické dimenzi práce se diplomantka rovněž soustředila pouze na výběr kompozit vícesložkových, tzn. o třech a více bázích. Tímto způsobem bylo možno identifikovat 144 výskytů 108 různých citátových kompozit, která byla následně zkoumána z hlediska původu (tzn. syntaktické struktury, z níž byla odvozena), větně-členské platnosti a sémantických vlastností.

Analýza potvrdila převahu výskytu citátových složenin ve funkci premodifikátoru (64%) nad funkcemi substantivními (28%) a adverbiálními (6%). Z hlediska způsobu tvoření autorka rozlišovala mezi kompozity vzniklými ze syntaktických struktur na úrovni fráze, věty, souvětí a tzv. kompozity symetrickými. Nejvíce zastoupeny se ukázaly být složeniny frázové (necelých 50%), kterýžto jev autorka připisuje velkému množství typů frází, od kterých mohou být tato kompozita odvozena. Mezi stylisticky i strukturně velmi zajímavý, byť relativně slabě zastoupený podtyp těchto frázových kompozit jsou řazeny i případy složenin vzniklých imitací lidové etymologie, v nichž jednotlivé složky napodobují zvukovou realizaci původního slova (např. *inn-sewer-annts – insurance*). Z hlediska sémantického si autorka

všímá jak významu substantivních a adverbálních kompozit jako takových, tak i vztahu mezi premodifikujícím kompozitem a jeho řídicím členem, který ve většině případů hodnotí jako deskriptivní. Rovněž se zabývá sémantickými vztahy mezi jednotlivými složkami kompozit symetrických, u nichž lze vysledovat silnou tendenci k vytváření kohyponymních a komeronymních párů.

Práce Kateřiny Málkové bezpochyby nabízí řadu podnětných a zajímavých postřehů a svými závěry otevírá prostor pro další výzkum na poli, který si autorka zvolila; textu ale bohužel nelze nevytknout některé zásadní nedostatky formální i jazykové povahy. Práci velmi silně oslabuje nesourodá až místy chaotická prezentace autorčiných myšlenek a její ne vždy zcela jasná argumentace, která do značné míry znesnadňuje orientaci čtenáře v textu samotném. K přehlednosti místy naneštěstí nepřispívá ani grafická úprava (zejména v teoretické kapitole se lze setkat s vřazováním relativně dlouhých citátových úseků přímo do hlavního textu bez přítomnosti jinak obvyklých odrážek nebo změny velikosti fontu). Občasné překlepy a nedostatky v interpunkci či jazykových formulacích nejsou příliš závažného charakteru, lehce matoucí ovšem pro čtenáře může být přehlédnutá chyba v seznamu zkratk, kde je románu *Moving Pictures* omylem přiřazeno písmeno M, namísto v práci užívaného MP. Za závažnější opomenutí považuji nicméně kupř. chybějící odkaz na příslušný zdroj informace o kompozitní povaze vlastních egyptských jmen (str. 44) či absenci paginace v referenci k CGEL (str. 17).

K práci bych ráda vnesla následující dotazy:

- 1) Na str. 10 autorka hodnotí konstrukční přístup k citátovým kompozitům jako přístup, který vnáší do dané problematiky zmatek. Bylo by možno toto hodnocení dále upřesnit či rozvést?
- 2) Na str. 17 autorka cituje Quirkův příklad transpozice (*She invited I don't know how many people to the party*) jako jevu, který za citátové kompozitum označit nelze. Z jakých dalších důvodů – s výjimkou ortografického – není dle autorčina názoru možné transponované věty ke kompozitům zařadit?
- 3) Lze uvažovat ještě nad jinou příčinou převahy frázových citátových kompozit nad větnými (str. 31)?

Závěr:

Přes některé formální a jazykové nedostatky splňuje bakalářská práce Kateřiny Málkové požadavky na tento typ práce kladené. Doporučuji ji proto k obhajobě a předběžně hodnotím známkou velmi dobře.

Mgr. Jiřina Popelíková

V Praze dne 29. 1. 2013